

**DC-110**

December-2017

B.Com., Sem.-III

CE-201(A) : Cost Accounting – I

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (અ) પડતર હિસાબી પદ્ધતિનો અર્થ સમજાવી, તેના હેતુઓ સમજાવો. 7
- અથવા
- પડતર નક્કી કરવાની જુદી-જુદી પડતર પદ્ધતિઓ જણાવી, ગમે તે એક ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.
- (બ) ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) 4
- (1) સીમાંત પડતર પદ્ધતિ (2) પડતરના તત્ત્વો
- (3) પડતર કેન્દ્ર (4) સ્થિર ખર્ચ અને ચલિત ખર્ચ
- (ક) નીચેના ઉદ્યોગો માટે પડતરના યોગ્ય એકમો જણાવો : 3
- (1) રેલવે (2) રસાયણ
- (3) કાગળની મિલ (4) ઈંટો બનાવવાનો ઉદ્યોગ
- (5) હોટલ (6) કાપડ ઉદ્યોગ
2. (અ) નીચેની માહિતી પરથી (1) આર્થિક વરદી જથ્થો (2) વરદી સપાટી (3) લઘુત્તમ સપાટી (4) ગુણત્તમ સપાટી (5) સરેરાશ સપાટી (6) ભય સપાટીની ગણતરી કરો. 7
- |   |           |
|---|-----------|
| (1) દ્વિમાસિક વપરાશ                           | 7500 એકમો |
| (2) એકમદીઠ પડતર                               | ₹ 100     |
| (3) વરદી દીઠ ઓર્ડર મુકવાનો ખર્ચ               | ₹ 500     |
| (4) વરદી ખર્ચ                                 | 25 ટકા    |
| (5) માલ મેળવતા લાગતો વધુમાં વધુ સમય           | 45 દિવસ   |
| (6) માલ મેળવતા લાગતો સરેરાશ સમય               | 35 દિવસ   |
| (7) તાત્કાલિક ખરીદી માટે લાગતો વધુમાં વધુ સમય | 5 દિવસ    |
| (8) વધુમાં વધુ દૈનિક વપરાશ                    | 120 એકમો  |
| (9) ઓછામાં ઓછો દૈનિક વપરાશ                    | 80 એકમો   |
- અથવા
- (અ) સપ્ટેમ્બર 2017ની શરૂઆતમાં અજીત લિ. પાસે 15,000 કિલો માલ દર કિલોના ₹ 2નો ભાવે સ્ટોકમાં હતો. મહિના દરમિયાન બીજી ખરીદી નીચે પ્રમાણે કરવામાં આવી હતી :
- |              |             |                        |
|--------------|-------------|------------------------|
| સપ્ટેમ્બર 6  | 4,500 કિલો  | કિલો દર ₹ 2.50 કિલોદીઠ |
| સપ્ટેમ્બર 12 | 5,500 કિલો  | કિલો દર ₹ 3.00 કિલોદીઠ |
| સપ્ટેમ્બર 19 | 12,000 કિલો | કિલો દર ₹ 3.50 કિલોદીઠ |
- ઉત્પાદન માટે જાવક નીચે પ્રમાણે હતી :
- |              |             |
|--------------|-------------|
| સપ્ટેમ્બર 14 | 25,000 કિલો |
| સપ્ટેમ્બર 26 | 10,000 કિલો |
- જો જાવક માલની લીફો પદ્ધતિ આપવામાં આવે તો મહિનાને અંતે આખરના સ્ટોકની કિંમત કેટલી હશે ?

(બ) તફાવત આપો : માલસામાનની સામયિક ગણતરી અને સતત ગણતરી.

4

અથવા

(ક) ઈફો અને લીફો પદ્ધતિનો તફાવત આપો.  
નીચેની માહિતી પરથી માલસામાન ફેરબદલી દર શોધો :

3

શરૂનો સ્ટોક ₹ 1,20,000

છેવટનો સ્ટોક ₹ 84,000

ખરીદી ₹ 3,95,000

સામાન્ય રીતે સ્ટોકનું મૂલ્યાંકન મૂળકિંમત + 20% પ્રમાણે થાય છે.

અથવા

ભારિત સરેરાશ પદ્ધતિ સમજાવો.

3. (અ) એક કંપનીના ચોપડામાંથી તા. 31મી માર્ચ, 2017ના રોજ નીચે મુજબ માહિતી મળે છે તેના પરથી કર્મચારીને રોકડમાં ચૂકવવાપાત્ર ચોખ્ખી મજૂરીની રકમ અને માસિક મજૂરી ખર્ચ નક્કી કરો :

7

(1) મૂળ પગાર	₹ 1,00,000
(2) મોઘવારી ભથ્થું	મૂળ પગારના 50%
(3) રાતપાલીનું વળતર	₹ 12,000
(4) ઓવરટાઈમ ભથ્થું	₹ 20,000
(5) આ સમય દરમિયાન ભરેલ પ્રોવિડન્ડ ફંડ	₹ 16,000
(6) આ સમય દરમિયાન ભરેલ કર્મચારી રાજ્ય વીમા યોજનામાં ફાળો	₹ 10,000
(7) સ્ટાફ ક્વાર્ટર્સની વસુલાત	₹ 12,000
(8) પૂરા પડેલ પ્રોવિડન્ટની વસુલાત	₹ 10,000
(9) કર્મચારી સવલતનો ખર્ચ	₹ 6,000

કર્મચારી અને માલિક સરખે ભાગે પ્રોવિડન્ડ ફંડમાં ફાળો આપે છે. કર્મચારી રાજ્ય વીમા યોજનામાં આપતો હિસ્સો માલિક અને કર્મચારી વચ્ચે 3:2ના પ્રમાણમાં છે.

અથવા

(અ) રિલિફ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપનીના કર્મચારી વિભાગમાંથી માર્ચ 2017ની નીચેની માહિતી મળી છે તેના પરથી છૂટા થયેલા કામદારોને આધારે, નવા નીમાયેલા કામદારોને આધારે મજૂર ફેરબદલી દર અને સમકક્ષ વાર્ષિક દરની ગણતરી કરો :

તા. 1-3-2017ના રોજ કામદારોની સંખ્યા 6360

તા. 31-3-2017ના રોજ કામદારોની સંખ્યા 5640

માર્ચ 2017 દરમિયાન :

બરતરફ થયેલા કામદારો 900

નિવૃત્ત થયેલા કામદારો 1140

રાજીનામું આપી છૂટા થયેલા કામદારો 560

નવા નીમાયેલા કામદારો 1000

(નવા નીમાયેલા કામદારો પૈકી 40% કામદારો વિસ્તરણ યોજના હેઠળ નીમાયેલા છે)

(બ) ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે)

4

- |                           |                          |
|---------------------------|--------------------------|
| (1) સમય વેતન પ્રથા        | (2) કાર્ય વેતન પ્રથા     |
| (3) હેલ્સી પ્રીમિયમ યોજના | (4) રોવેન પ્રીમિયમ યોજના |

(ક) દરરોજના પગાર મુજબ કામ કરતા એક કારીગર એક કામ પૂરું કરવા માટે 9 કલાકનો સમય લે છે અને પરિણામ પ્રમાણે વેતનની રીત મુજબ કામ કરતા 8 કલાકનો સમય છે. તેનો દરરોજનો પગાર એક કલાકના ₹ 25 પ્રમાણે છે. કામદારને ચૂકવવાના પગારની ગણતરી સમય વેતન પ્રથા અને કાર્ય વેતન પ્રથા પ્રમાણે કરો.

3

અથવા

એક કામદારને એક કાર્ય અંગે સમય વેતન પ્રમાણે આપેલ સમય 72 કલાક હતો, તેણે ખરેખર લીધેલ સમય 48 કલાક હતો. કલાકદીઠ વેતન દર ₹ 15 છે તો હેલ્સી પ્રીમિયમ યોજના અને રોવેન પ્રીમિયમ યોજના હેઠળ કામદારનું વેતન શોધો.

4. એક કારખાનામાં ત્રણ ઉત્પાદન વિભાગો A, B અને C અને બે સેવા વિભાગો D અને E છે. માર્ચ 2017 દરમિયાન ખર્ચની વિગતો નીચે મુજબ છે :

14

પરોક્ષ મજૂરી	₹
વીમો	7,800
કેન્ટીનના ખર્ચા	19,800
વીજળી બત્તી	36,000
ભાડું અને વેરા	12,000
કામદાર રાજ્ય વીમા યોજનામાં ફાળો	30,000
ઘસારો	3,900
પાવર	99,000
કારખાના મેનેજરનો પગાર	54,000
અન્ય માહિતી :	1,08,000

વિગત	A	B	C	D	E
વીજળી પોઈન્ટ	6	5	4	3	2
પ્રત્યક્ષ મજૂરી (₹)	27,000	24,000	17,400	7,200	2,400
ચંત્રની કિંમત (₹)	4,32,000	2,88,000	2,16,000	7,200	7,200
ચંત્રના હોર્સ પાવર	4	6	2	-	-
રોકેલ જગ્યા (ચો. ફુટ)	600	400	500	300	200
કારખાના મેનેજરે	5	4	3	2	1
આપેલ સમયનું પ્રમાણ					
કામદારોની સંખ્યા	5	6	4	3	2

સેવા વિભાગો D અને E નો લાભ અન્ય વિભાગોએ નીચે મુજબના પ્રમાણમાં લીધો છે :

વિગત	A	B	C	D	E
વિભાગ D	20%	30%	40%	-	10%
વિભાગ E	30%	40%	30%	-	-

શિરોપરી ખર્ચની જુદા-જુદા વિભાગો વચ્ચે ફાળવણી અને સેવા વિભાગોના ખર્ચની ઉત્પાદન વિભાગો વચ્ચે ફાળવણી દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.

અથવા

એક કારખાનામાં લગભગ બધું જ કામ એક સરખા ચાર ચંત્રો દ્વારા કરવામાં આવે છે. આ કારખાનાનો વાર્ષિક ખર્ચ નીચે મુજબ છે :

(1) ભાડું અને વેરા (વાર્ષિક)	₹
(2) વપરાયેલ પાવર યૂનિટ દીઠ 10 પૈસા લેખે વાર્ષિક	60,000
(3) ચંત્રોનો સમારકામ અને નિભાવ ખર્ચ વાર્ષિક	48,000
(4) કારખાનાની વીજળી-દીવાબત્તી માટે વાર્ષિક	9,600
(5) ચંત્રોની દેખરેખ રાખનાર બે મજૂરોનો પગાર, દરેકનો માસિક	8,000
(6) સુપરવાઈઝરનો પગાર માસિક	6,000
(7) પરચૂરણ માલસામાન ખર્ચ વાર્ષિક	12,000
(8) દરેક ચંત્રનો માસિક ઘસારો	1,000
(9) ચંત્રનો ભાડા ખરીદનો હમો વાર્ષિક (₹ 3000 વ્યાજ સહિત)	500
(10) દરેક ચંત્રનો કલાકદીઠ પાવરનો વપરાશ 10 યૂનિટ છે.	12,000
ઉપરની માહિતી પરથી યાંત્રિક કલાક દર શોધો.	

5. નીચે દરેક પેટા પ્રશ્નના એકથી વધુ જવાબો આપ્યા છે, તે પૈકી એક જ જવાબ સાચો છે. સાચો જવાબ શોધો અને જરૂરી સમજૂતી અથવા ગણતરી પણ આપો. (ગમે તે સાત)

14

- (1) નીચેના પૈકી કયો ખર્ચ પેદાશ પડતર ગણાય ?  
 (a) પરોક્ષ માલસામાન (b) વહીવટી સ્ટાફ પગાર  
 (c) સેલ્સમેનનું કમીશન (d) બેંક લોનનું વ્યાજ
- (2) ટેલિફોન બિલ નીચેનામાંથી કયા ખર્ચમાં સમાવી શકાય ?  
 (a) સ્થિર ખર્ચ (b) અર્ધચલિત ખર્ચ  
 (c) ચલિત ખર્ચ (d) એકપણ નહીં
- (3) એક કંપનીના રેકોર્ડ પરથી નીચેની માહિતી લેવામાં આવી છે :  
 શરૂઆતનો સ્ટોક ₹ 20,000, ખરીદી ₹ 65,000 અને છેવટનો સ્ટોક ₹ 10,000.  
 માલસામાન ફેરબદલી દર કેટલો હશે ?  
 (a) 1 વખત (b) 3 વખત  
 (c) 5 વખત (d) 3.5 વખત
- (4) સૌથી વધુ ફાયદાકારક હોય તેવા માલની ખરીદીનો જથ્થો એટલે  
 (a) ગુણતમ જથ્થો (b) લઘુતમ જથ્થો  
 (c) સરેરાશ જથ્થો (d) આર્થિક વરદી જથ્થો
- (5) કઈ પદ્ધતિમાં આખર સ્ટોકની કિંમત ચાલુ બજાર ભાવની કિંમત નજીક હોય છે ?  
 (a) નિશ્ચિત ભાવ પદ્ધતિ (b) ભારિત સરેરાશ પદ્ધતિ  
 (c) લીફો પદ્ધતિ (d) ફીફો પદ્ધતિ
- (6) ખરેખર લીધેલ સમયનું વેતન + બચાવેલ સમયના વેતનના 50% આ ગણતરીથી નીચે પૈકી કઈ યોજના મુજબ મજૂરીની રકમ નક્કી થાય છે ?  
 (a) ટેલર યોજના (b) રોવેન યોજના  
 (c) હેલ્સી યોજના (d) કાર્ય વેતન યોજના
- (7) જ્યાં કામની ઝડપનો આધાર માણસ નહીં પરંતુ યંત્ર પર હોય ત્યારે ત્યાં કઈ વેતન પ્રથા અપનાવવી અનુકૂળ છે ?  
 (a) કાર્ય વેતન પ્રથા (b) સમય વેતન પ્રથા  
 (c) નફા ભાગ (d) હેલ્સી વેતન પ્રથા
- (8) એક યંત્રની કિંમત ₹ 84,000 છે. તેની ભંગાર કિંમત ₹ 12,000 છે અને તેનું ઉપયોગી આયુષ્ય 6 વર્ષ હોય તો ઘસારો કેટલો ?  
 (a) ₹ 12,000 (b) ₹ 14,000  
 (c) ₹ 16,000 (d) ₹ 10,000
- (9) પ્રાથમિક પડતર ₹ 25,000 હોય અને કારખાના ખર્ચ ₹ 5,000 હોય તો કારખાના ખર્ચ પ્રાથમિક પડતર પર કેટલા ટકા ગણાય ?  
 (a) 20% (b) 25%  
 (c) 15% (d) 30%
- (10) કેન્ટીન ખર્ચની ફાળવણી નીચેના પૈકી એક પ્રમાણે થાય છે :  
 (a) પ્રત્યક્ષ મજૂરીના પ્રમાણમાં (b) દરેક વિભાગના કામદારના સંખ્યાના પ્રમાણમાં  
 (c) સરખા પ્રમાણમાં (d) એકપણ નહિ

**DC-110**

December-2017

B.Com., Sem.-III

CE-201(A) : Cost Accounting – I 260

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) What is meant by Cost Accounting ? Discuss the objectives of Cost Accounting. 7
- OR**
- (b) Define different methods of costing and discuss any one. 4
- (b) Write Short notes on following (any two)
- (1) Marginal costing
  - (2) Elements of costs
  - (3) Cost center
  - (4) Fixed expense and variable expense
- (c) Give the proper cost unit of the following industries. 3
- (1) Railway
  - (2) Chemical
  - (3) Paper mill
  - (4) Brick manufacturing
  - (5) Hotel
  - (6) Textile
2. (A) From the following information calculate (1) Economic order quantity (2) Ordering level (3) Minimum level (4) Maximum level (5) Average level (6) Danger level 7
- |   |            |
|---|------------|
| (1) Bi monthly consumption              | 7500 units |
| (2) Cost per unit                       | ₹ 100      |
| (3) Cost of placing an order            | ₹ 500      |
| (4) Storage carrying charges            | 25%        |
| (5) Maximum time to get materials       | 45 days    |
| (6) Average time to get materials       | 35 days    |
| (7) Maximum time for immediate purchase | 5 days     |
| (8) Maximum daily consumption           | 120 units  |
| (9) Minimum daily consumption           | 80 units   |

**OR**

Ajit Ltd. had a stock of 15,000 kgs at ₹ 2 per kg in the beginning of September, 2017. Other purchases made during the month were as under :

September 6	4,500 kgs at ₹ 2.50 per kg
September 12	5,500 kgs at ₹ 3.00 per kg
September 19	12000 kgs at ₹ 3.50 per kg

Issues for production were as under :

September 14	25,000 kgs
September 26	10,000 kgs

If the issues are priced on LIFO Method what would be the value of closing stock at the end of month ?

(B) Explain the difference between Periodical inventory and Perpetual Inventory of material. 4

OR

Explain the difference between FIFO Method and LIFO Method.

(C) From the following information find out material turnover rate : 3

Opening Stock ₹ 1,20,000

Closing Stock ₹ 84,000

Purchase of materials ₹ 3,95,000

Generally stock are valued at cost price plus 20%.

OR

Explain Weighted Average Method.

3. (A) On 31<sup>st</sup> March, 2017 following information was obtained from the books of a company. From this information find out the amount of net wages payable in cash and also find out the cost of monthly wages. 7

(1) Basic Pay	₹ 1,00,000
(2) Dearness allowance	50% of basic pay
(3) Nightshift allowance	₹ 12,000
(4) Overtime allowance	₹ 20,000
(5) Provident fund deposited for the period	₹ 16,000
(6) ESI contribution for the period	₹ 10,000
(7) Recovery of staff quarters	₹ 12,000
(8) Recovery towards supply for provisions	₹ 10,000
(9) Expenses on amenities to employees	₹ 6,000

Provident fund is paid in equal share by the employer and the employees. The contribution to ESI is in proportion of 3:2 by the employer and the employees respectively.

OR

Following particulars has been obtained of March-2017 from the labour department of Riddhi Manufacturing Company. Find out the labour turnover rate and the equivalent turnover rate according to Separation method and Replacement method.

Workers as on 1-3-2017 6360

Workers as on 31-3-2017 5640

During the month of March, 2017

No. of workers discharged 900

No. of workers retired 1140

No. of workers resigned 560

No. of workers newly appointed 1000

(of which 40% workers were taken under expansion plan)

(B) Write short notes on (any two) 4

(a) Time wage system

(b) Piece wage system

(c) Halsey premium plan

(d) Rowan premium plan

(C) A workman takes 9 hours to complete the job on daily wages and 8 hours on a scheme of payment by results. His day rate is ₹ 25 per hour. Calculate the wages payable to worker on (1) Time basis and (2) Piece basis. 3

OR

A workman allowed 72 hours to complete a job on daily time wages and he complete the job in actual 48 hours. His time wages is ₹ 15 per hour. Calculate the wages payable to worker on (1) Halsey Premium Plan and (2) Rowan Premium plan.

4. In a factory there are three production departments A, B and C and two service departments D & E. The details of the expenses during March, 2017 are as under : 14

Indirect wages	₹
Insurance	7,800
Canteen expenses	19,800
Lighting	36,000
Rent and rates	12,000
Contribution to ESI	30,000
Depreciation	3,900
Power	99,000
Factory manager's salary	54,000
	1,08,000

**Other Information :**

Particulars	A	B	C	D	E
Lighting Points	6	5	4	3	2
Direct Wages (₹)	27,000	24,000	17,400	7,200	2,400
Cost of Machine (₹)	4,32,000	2,88,000	2,16,000	7,200	7,200
Horse power of machine	4	6	2	-	-
Space occupied (sq. feet)	600	400	500	300	200
Proportion of time devoted by factory manager	5	4	3	2	1
Number of workers	5	6	4	3	2

The benefit of service departments D and E is derived by the other departments in the following proportion:

Particulars	A	B	C	D	E
Department D	20%	30%	40%	-	10%
Department E	30%	40%	30%	-	-

Prepare (1) Distribution of overheads to various departments and (2) Distribution of expenses of service department to production departments.

**OR**

Production is carried out by four identical machines in a factory. The annual expenses of the factory are as under :

	₹
(1) Rent and rates - yearly	60,000
(2) Annual consumption of power at the rate of 10 paisa per unit	48,000
(3) Repairs and maintenance of machines - annual	9,600
(4) Lighting for the factory - yearly	8,000
(5) Salary of two workers looking after the machines - monthly per worker	6,000
(6) Supervisor's salary - monthly	12,000
(7) Sundry materials - yearly	1,000
(8) Depreciation of each machine - monthly	500
(9) Hire purchase instalment of machines - yearly (including Interest ₹ 3000)	12,000
(10) Consumption of power is 10 units per hour for each machine.	

From the above information calculate the machine hour rate.

5. In the following sub-questions more than one answer is given, of which only one answer is correct. Select the correct answer supported by necessary explanation/working note, (any seven) :

- (1) Which one of the following is a 'Product Cost' ?  
 (a) Indirect Materials (b) Administrative Staff Salary  
 (c) Salesman's Commission (d) Interest on Bank Loan
- (2) Telephone bill is included in which of the following expenses ?  
 (a) Fixed expenses (b) Semi-variable expenses  
 (c) Variable expenses (d) None of the above
- (3) Following information is carried out from the record of a company. Opening Stock ₹ 20,000, Purchases ₹ 65,000, Closing Stock ₹ 10,000. Calculate stock turnover rate.  
 (a) 1 time (b) 3 times  
 (c) 5 times (d) 3.5 times
- (4) Most profitable quantity of purchase is called -  
 (a) Maximum quantity (b) Minimum quantity  
 (c) Average quantity (d) Economic ordering quantity
- (5) In which method stock is valued at a price which is almost nearer to current market price ?  
 (a) Fixed price method (b) Weighted average method  
 (c) LIFO (d) FIFO
- (6) Wages for actual time taken + 50% × (Wages of time saved). Out of the following in which system the amount of wages is calculated ?  
 (a) Taylor's plan (b) Rowan Plan  
 (c) Halsey plan (d) Piece rate system
- (7) Which wage system is proper where speed of the work depends on machine not on man ?  
 (a) Piece wage system (b) Time wage system  
 (c) Co-partnership (d) Halsey wage system
- (8) If a machine costs ₹ 84,000, its scrap value is ₹ 12,000 and its useful life is 6 years then what will be the depreciation ?  
 (a) ₹ 12,000 (b) ₹ 14,000  
 (c) ₹ 16,000 (d) ₹ 10,000
- (9) If prime cost is ₹ 25,000 and factory overheads are ₹ 5,000 then what will be percentage of factory overheads on prime costs ?  
 (a) 20% (b) 25%  
 (c) 15% (d) 30%
- (10) The canteen expense incurred by a factory is apportioned in the ratio of -  
 (a) Direct wages  
 (b) The number of employees in each department  
 (c) Equally  
 (d) None of the above